

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Факультет права та міжнародних відносин
Кафедра міжнародних відносин

ПРОГРАМА ЕКЗАМЕНУ
з освітнього компоненту
«Основи міжнародної політичної аналітики»

Спеціальність: 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

Освітня програма: 291.00.02. «Регіональні студії»

Освітній рівень: перший (бакалаврський)

Опис програми екзамену
«ОСНОВИ МІЖНАРОДНОЇ ПОЛІТИЧНОЇ АНАЛІТИКИ»
Освітня програма «Регіональні студії»

Рік навчання: другий

Спеціальність: 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії.

Форма проведення: письмова (комп'ютерне тестування в ЕНК).

Тривалість проведення: 2 академічні години (1 год 20 хв).

Максимальна кількість балів: 40 балів.

Розподіл балів за структурою: Вірна відповідь на питання – один бал.

До екзамену з навчальної дисципліни «Основи міжнародної політичної аналітики» входять наступні змістові модулі:

Зовнішня політика та проблеми національної безпеки – проф. Ожеван М.А.

Геополітичні та геоекономічні інтереси у світовій політиці – доц. Мельник Г.М.

Гуманітарний чинник у світовій політиці – доц. Слюсаренко І.Ю.

Теорія міжнародних відносин – доц. Бессонова М.М.

Загальні та спеціальні (фахові) компетентності, які формуються в рамках дисципліни «Основи міжнародної політичної аналітики» відповідно до ОПП «Регіональні студії» та Стандарту вищої освіти зі спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»:

ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі і знань про природу і суспільство, та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового образу життя.

ЗК3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК4. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК5. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК7. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК8. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК9. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК12. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК13. Здатність бути критичним і самокритичним

СК1. Здатність виокремлювати ознаки та тенденції розвитку, розуміти природу, динаміку, принципи організації міжнародних відносин та регіональних студій.

СК2. Здатність аналізувати міжнародні процеси у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному.

СК3. Здатність оцінювати стан та напрями досліджень міжнародних відносин та світової політики у політичній, економічній, юридичній науках, у міждисциплінарних дослідженнях.

СК4. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми у сфері міжнародних відносин, зовнішньої політики держав та регіональних досліджень.

СК5. Здатність аналізувати вплив світової економіки, міжнародного права та внутрішньої політики на структуру й динаміку міжнародних відносин та зовнішньої політики держав.

СК7. Здатність аналізувати міжнародні інтеграційні процеси у світі та на Європейському континенті, та місце в них України.

СК8. Усвідомлення національних інтересів України на міжнародній арені.

СК9. Здатність застосовувати знання характеристик розвитку країн та регіонів, особливостей та закономірностей глобальних процесів та місця в них окремих держав для розв'язання складних спеціалізованих задач і проблем.

- СК10.** Здатність аналізувати структуру та динаміку міжнародних суспільних комунікацій, виявляти їх вплив на міжнародну систему, державні та суспільні інститути.
- СК11.** Здатність аналізувати природу та еволюцію міжнародних організацій, їх місця у системі міжнародних відносин, основних форм та перспектив співпраці України з ними.
- СК12.** Здатність до здійснення комунікації та інформаційно-аналітичної діяльності у сфері міжнародних відносин (українською та іноземними мовами).
- СК14.** Здатність розуміти закономірності розвитку та самостійно аналізувати ситуацію та питання національної безпеки в країнах/регіонах світу на основі інформації політичного, історичного, економічного, культурного, правового характеру.
- СК15.** Здатність розуміти роль гуманітарної складової в світовій політиці, діяльності міжнародних організацій в гуманітарній сфері; важливості дотримання прав людини під час збройних конфліктів.
- СК16.** Здатність розуміти геополітичні та геоекономічні інтереси у зовнішній політиці країн світу та механізми реалізації їх зовнішньополітичних та зовнішньоекономічних стратегій.

Результати навчання, які формуються в рамках дисципліни «Основи міжнародної політичної аналітики» відповідно до ОПП «Регіональні студії» та Стандарту вищої освіти зі спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»:

- РН01.** Знати та розуміти природу міжнародних відносин та регіонального розвитку, еволюцію, стан теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики, а також природу та джерела політики держав на міжнародній арені і діяльності інших учасників міжнародних відносин.
- РН02.** Знати та розуміти природу та динаміку міжнародної безпеки, розуміти особливості її забезпечення на глобальному, регіональному та національному рівні, знати природу та підходи до вирішення міжнародних та інтернаціоналізованих конфліктів.
- РН03.** Знати природу міжнародного співробітництва, характер взаємодії між міжнародним акторами, співвідношення державних, недержавних акторів у світовій політиці.
- РН04.** Знати принципи, механізми та процеси забезпечення зовнішньої політики держав, взаємодії між зовнішньою та внутрішньою політикою, визначення та реалізації на міжнародній арені національних інтересів держав, процесу формування та реалізації зовнішньополітичних рішень.
- РН06.** Знати природу та характер взаємодій окремих країн та регіонів на глобальному, регіональному та локальному рівнях.
- РН07.** Здійснювати опис та аналіз міжнародної ситуації, збирати з різних джерел необхідну для цього інформацію про міжнародні та зовнішньополітичні події та процеси.
- РН08.** Збирати, обробляти та аналізувати великі обсяги інформації про стан міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав, регіональних систем, міжнародних комунікацій.
- РН09.** Досліджувати проблеми міжнародних відносин, регіонального розвитку, зовнішньої політики, міжнародних комунікацій, із використанням сучасних політичних, економічних і правових теорій та концепцій, наукових методів та міждисциплінарних підходів, презентувати результати досліджень, надавати відповідні рекомендації.
- РН11.** Здійснювати прикладний аналіз міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав, міжнародних процесів та міжнародної ситуації відповідно до поставлених цілей, готувати інформаційні та аналітичні матеріали.
- РН13.** Вести фахову дискусію із проблем міжнародних відносин, міжнародних комунікацій, регіональних студій, зовнішньої політичної діяльності, аргументувати свою позицію, поважати опонентів і їхню точку зору.
- РН14.** Використовувати сучасні цифрові технології, спеціалізовані програмне забезпечення, бази даних та інформаційні системи для розв'язання складних спеціалізованих задач у сфері міжнародних відносин та регіональних студій.
- РН15.** Розуміти та застосовувати для розв'язання складних спеціалізованих задач міжнародних відносин та регіональних студій чинне законодавство, міжнародні

нормативні документи і угоди, довідкові матеріали, чинні стандарти і технічні умови тощо.

РН16. Розуміти та відстоювати національні інтереси України у міжнародній діяльності.

РН18. Здійснювати самостійні індивідуальні та групові дослідження в сфері міжнародних відносин, зовнішньої політики, регіонознавства та міжнародних комунікацій, готувати та оприлюднювати звіти про результати досліджень.

Критерії оцінювання:

Екзаменаційний тест складається із 40 тестових завдань з 4х дисциплін, які входять до навчальної дисципліни «Основи міжнародної політичної аналітики» (з кожної дисципліни по 10 тестових завдань).

За кожну правильну відповідь – 1 бал.

Максимальна оцінка за всі правильні відповіді на екзамені – 40 балів.

Загальна оцінка за дисципліну формується наступним чином: до середньозваженої оцінки за семестр (*формується з кількості балів за кожний змістовий модуль*), яка становить від 35 до 60 балів, додаються результати екзамену від 1 до 40, що загалом становить максимум в 100 балів.

Рекомендована література міститься у робочих програмах навчальних дисциплін, які розташовані за лінком: <https://fpmv.kubg.edu.ua/pro-fakultet/kafedry/2016-06-17-09-51-47/navchalno-metodychna-robota/robochi-prohramy-navchalnykh-dystsyplin.html#osvitnii-riven-pershyi-bakalavrskyi>, а також у відповідних ресурсах системи е-навчання Moodle <https://elearning.kubg.edu.ua/course/view.php?id=26686>

Приклади тестових завдань:

Який вислів Карла Клаузевіця вважається тепер класичним:

- війна це продовження політики іншими засобами
- війна це крайній ступінь застосування насильства
- війна є політичним актом

В основі якого підходу до аналізу міжнародних відносин лежать такі категорії як «сила», «інтерес», «могутність», «держави як основні актори»

- конструктивізм
- політичний лібералізм
- політичний реалізм
- географічний детермінізм

Перелік питань для підготовки до екзамену:

Зовнішня політика та проблеми національної безпеки

1. «Влада» й «політика». Сутнісні характеристики «політичної влади».
2. Сутнісна характеристика зовнішньої та міжнародної політики. Основні поняття та категорії.
3. Безпека та оборона. Сутнісні характеристики безпекової та оборонної політики.
4. Основні поняття та категорії «безпекознавства» («секьюритології»).
5. Держава як основний актор зовнішньої, оборонної та безпекової політики.
6. Монархія і республіка як форми державного правління.
7. Монархія необмежена та обмежена (абсолютна й конституційна монархія).
8. Режими державного правління: демократія, тоталітаризм, автократія (самодержавство).
9. Вплив на державну політику політичних ідеологій: консерватизм, лібералізм, соціалізм і комунізм.
10. Поділ трьох верховних форм влади в державі - законодавчої, виконавчої та судової.
11. Принцип «стримувань та противаг» (checks and balances) та його роль у забезпеченні принципу поділу влади в організації і діяльності органів державної влади. На прикладі США та сучасної України.
12. «Політичне рішення»: проблеми визначення та класифікації. Типологія рішень у сфері зовнішньої політики, безпеки та оборони.
13. Суб'єкти та об'єкти державного управління у сфері національної безпеки в умовах демократії, автократії та тоталітаризму.
14. Роль експертного забезпечення зовнішньої, безпекової та оборонної політики.
15. Національні інтереси держави, суспільства й людини: шляхи й засоби їх забезпечення. На прикладі країн ЄС та сучасної України.
16. Зовнішня, оборонна та безпекова політика держави: засоби й ресурси її забезпечення.
17. «М'яка» й «жорстка» сила держави (Hard Power & Soft Power).
18. Війна і дипломатія як засоби провадження зовнішньої політики.
19. Війни традиційні й гібридні.
20. Війни «чужими руками» (proxy wars).
21. Традиційна та публічна дипломатія як інструменти забезпечення національних інтересів держави, суспільства й людини.
22. Традиційна, публічна та культурна дипломатія.
23. Роль розвідувальних органів у здійсненні безпекової та оборонної політики держави.
24. Аналітичні центри (think tanks), які спеціалізуються на дослідженні питань війни і миру, зовнішньої, безпекової та оборонної політики. На прикладі США та України.
25. Культурна дипломатія провідних країн світу.
26. Культурна дипломатія України.
27. Роль Білого Дому, Державного департаменту та Департаменту оборони (Пентагону) США у забезпеченні зовнішньої, безпекової та оборонної політики держави.
28. Роль Ради Національної безпеки і оборони США (The National Security Council – NSC) у забезпеченні зовнішньої, безпекової та оборонної політики держави. На прикладі Кубинської ракетної кризи 1962 року.

29. Роль розвідувальних органів держави у процесі підготовки та прийняття рішень у сфері зовнішньої, безпекової та оборонної політики (на прикладі США та Великої Британії).
30. Роль Президента України у забезпеченні зовнішньої, безпекової та оборонної політики держави у мирний період та на період впровадження воєнного стану.
31. Рольові функції Президента України як Верховного Головнокомандувача на період впровадження воєнного стану.
32. Рольові функції Головнокомандувача, Генерального штабу ЗСУ та Міністерства оборони у забезпеченні воєнної політики України та відсічі агресору.
33. Роль Верховної Ради України та її профільних комітетів у забезпеченні зовнішньої, безпекової та оборонної політики держави у періоди війни та миру.
34. Структурні особливості та рольові функції Ради національної безпеки та оборони України (РНБО країни) у періоди війни та миру.
35. Діяльність Центру протидії дезінформації при РНБО України на час російсько-української війни.
36. Роль Кабінету Міністрів та Прем'єр-Міністра України у забезпеченні зовнішньої, безпекової та оборонної політики держави.
37. Роль Офісу Президента України та Міністерства закордонних справ України у забезпеченні зовнішньої, безпекової та оборонної політики держави (порівняльний аналіз).
38. Питання зовнішньої, безпекової та оборонної політики у діяльності колективних органів влади Європейського Союзу.
39. Питання зовнішньої, безпекової та оборонної політики у діяльності колективних органів НАТО.
40. Проблемний характер реалізації національних інтересів держави через збройне протистояння і територіальну експансію.
41. Зовнішньополітичні стратегії та доктрини провідних країн світу, членів "Великої Сімки" (G7).
42. Протистояння «голубів» і «яструбів» (hardliners vs. soft-liners) у зовнішній, безпековій та оборонній політиці (на прикладі США).
43. 42. Роль національного інтересу в міжнародних відносинах.
44. 43. Основні теоретичні моделі «світового порядку»: монополярність, біполярність, багатополярність.
45. 44. Світова політика: ліберально-демократичні та консервативні підходи до її розуміння.
46. 45. Pax Americana. США як лідер сучасного світу та їхня роль у забезпеченні національної безпеки України.
47. Pax Sinica. КНР як лідер сучасного світу. Китайська концепція "двохполюсного світу".
48. Концепція "Русского мира". Імперські інтереси Російської Федерації на пострадянському просторі та агресивний характер їх забезпечення в період президенства Володимира Путіна.
49. Російсько-українська війна (2014-2022 рр.): причини та ймовірні наслідки.
50. Основні етапи утворення та розвитку НАТО як союзу колективної безпеки та оборони.
51. Україна як партнер НАТО. Мадридська хартія (Хартія Україна – НАТО) 1997 року.
52. Європейський союз. Основні етапи його утворення і розвитку.

53. Партнери Європейського Союзу та їх вплив на безпекову ситуацію.
54. Угода про партнерство та співробітництво між Європейськими співтовариствами і Україною та Угода про асоціацію України з ЄС. Їх вплив на безпекову ситуацію України.
55. Перспективи членства України у ЄС та НАТО станом на 2022 рік.
56. Велика Британія після виходу із Євросоюзу (Brexit). Джерела сили й слабкості.
57. Зовнішня, безпекова та оборонна політика Великої Британії: традиції й сучасність.
58. Співпраця України з Великою Британією у період відсічі російській агресії.
59. Британська співдружність націй (Commonwealth of Nations) та «імперські» інтереси Великої Британії в регіонах світу.
60. Національні інтереси Французької республіки в різних регіонах світу: шляхи їх забезпечення.
61. Національні інтереси Федеративної республіки Німеччина в різних регіонах світу: шляхи їх забезпечення.
62. Національні інтереси Республіки Польща та інших країн «Вишеградської четвірки».
63. Національні інтереси країн Центральної та Східної Європи: взаємозв'язок та взаємодія.

Геополітичні та гео економічні інтереси у світовій політиці

1. Геополітичні та гео економічні інтереси ЄС і США на Південному Кавказі.
2. Індійські інтереси в Південній Азії.
3. Геополітичні пріоритети Японії.
4. Геополітичні та гео економічні інтереси США в близькосхідному регіоні.
5. Геополітичні та гео економічні інтереси ЄС в близькосхідному регіоні.
6. Особливості геополітичного становища Ірану.
7. Геополітичні та гео економічні інтереси США в Латинській Америці.
8. Геополітичні та гео економічні інтереси країн Центральної Азії.
9. Геополітичні та гео економічні інтереси США в Африці.
10. Геополітичні та гео економічні інтереси РФ.

Гуманітарний чинник у світовій політиці

1. Роль міжнародних гуманітарних організацій в міжнародних відносинах.
2. Міжнародний рух Червоного Хреста і Червоного Півмісяця.
3. Роль ЮНЕСКО в збереженні надбань культури людства.
4. Біль про права людини та його значення: документи та їх значення.
5. Гуманітарна допомога в процесі врегулювання конфлікту.
6. Європейська система захисту прав людини.
7. Американська система захисту прав людини.
8. Африканська система захисту прав людини.
9. Основні положення та значення Гаазької конвенції 1954 р. та протоколу про захист культурних цінностей у разі збройного конфлікту 1999 року.
10. Особливості захисту навколишнього середовища під час збройного конфлікту.
11. Захист прав особи під час збройного конфлікту.
12. Правовий режим поранених і хворих під час збройного конфлікту.
13. Режим військового полону.
14. Захист цивільного населення під час військових конфліктів.

15. Здійснення гуманітарної інтервенції заради забезпечення прав і свобод людини.
16. Механізм та форми реалізації гуманітарного втручання.
17. Міжнародні трибунали в історії людства.
18. Україна у світовому гуманітарному просторі.
19. Гуманітарна складова безпеки України.
20. Україна в миротворчих процесах.

Теорія міжнародних відносин

1. Теорія міжнародних відносин як навчальна дисципліна та наука (*що вивчає, коли виникла, специфіка як науки*).
2. Основна проблематика досліджень в рамках ТМВ та зв'язок з іншими науками.
3. Функції та принципи ТМВ як науки.
4. Методи ТМВ як науки (*загальнофілософські, загальнотеоретичні, прикладні*).
5. Особливості та тенденції сучасних міжнародних відносин з погляду ТМВ як науки.
6. Критерії класифікації теорій міжнародних відносин.
7. Проблеми та спільні риси сучасних класифікацій теорій міжнародних відносин.
8. Структура міжнародних відносин (*види, типи, рівні, стани*).
9. Поняття «дебати» у теорії міжнародних відносин. Дати/періоди основних дебатів.
10. Сутність «великих дебатів»: реалізм VS ідеалізм (лібералізм).
11. Позитивізм у ТМВ (*у тому числі відмінність позитивізму XIX ст. та неопозитивізму XX ст.*)
12. Сутність «великих дебатів» модернізм VS традиціоналізм.
13. Квантифікація науки та теорія міжнародних відносин.
14. Основні ідеї Хедлі Булла (*представник традиційного підходу*).
15. Ідеї Мортгона Каплана (*представник модерністського підходу*).
16. Інші виміри «дебатів» у ТМВ після 1970-тих і дотепер.
17. Погляди на світоустрій, міжнародні відносини, мир та війну в історії світової політичної думки: від давніх часів до Середньовіччя (I тис. до н.е. – XV ст.).
18. Погляди на світоустрій, міжнародні відносини, мир та війну в історії світової політичної думки в епоху Нового часу (XV – XIX ст.).
19. Реалізм у ТМВ: основні ідеї та представники.
20. Ідеалізм (лібералізм) у ТМВ: основні ідеї та представники.
21. Концепції географічного детермінізму у ТМВ: основні ідеї та представники.
22. Школи геополітики у ТМВ: основні ідеї та представники.
23. Модерністські підходи у ТМВ: основні ідеї та представники.
24. Політичний біхевіоризм у ТМВ: основні ідеї та представники.
25. Марксизм/неомарксизм у ТМВ: основні ідеї та представники.
26. Теорія світових систем Іммануїла Валерстайна.
27. «Альтернативні» напрями теорії міжнародних відносин.
28. Поняття «актор», «суб'єкт» та «об'єкт» у ТМВ. Суб'єктність держави у міжнародних відносинах.
29. Поняття «суб'єкт міжнародних відносин» та «суб'єкт міжнародного права» у ТМВ.

30. Державоцентричний та транснаціональний підходи у ТМВ. Оцінка ролі держави та міжнародних організацій у міжнародних відносинах представниками різних парадигм у ТМВ.
31. Основні групи учасників міжнародних відносин.
32. Варіанти класифікації держав у ТМВ (різних авторів).
33. Класифікації міжнародних організацій як учасників міжнародних відносин.
34. Суспільні групи як учасники міжнародних відносин у ТМВ.
35. Тракткування «індивіда» як учасника міжнародних відносин у ТМВ.
36. Нетрадиційні актори у ТМВ.
37. Поняття «інтерес» у міжнародних відносинах. Варіанти класифікації «інтересів» у міжнародних відносинах.
38. Поняття «мета» («ціль») у міжнародних відносинах. Варіанти класифікації «цілей» у ТМВ.
39. Поняття «національний інтерес» та його різновиди у ТМВ.
40. Поняття «сила» у міжнародних відносинах. Основні підходи до визначення «сили» у ТМВ. Елементи (фактори) що формують «силу» у міжнародних відносинах.

Програма екзамену розглянута і затверджена на засіданні кафедри міжнародних відносин та міжнародного права. Протокол № 4 від 11 листопада 2022 р.

Екзаменатори:

І.Ю. Слюсаренко

М.М.Бессонова

Завідувач кафедри:

В.М.Яблонський